

գետնէն , զարկաւ Վաղամբաժածկու-
թին ոտքերուն , կոտորեց ոսկրները , ու
հոն խոտերուն վրայ ձգեց : Վանի որ
սրունքները տարածած հոգին փչելու
վրայ էր , վազեց Վառանչոտ¹ անոր օգ-
նութեան . Փշրաքաղը դարձուց առիւ-
ծաբար իր պրտուեայ նիզակը , զարկաւ
անոր փորը ու երկամունքը դուրս քա-
շեց ու փռեց աղիքը : Նախախոյսը² տե-
սաւ աս , վախցաւ , փախաւ պատերազ-
մէն ու փոսի մը մէջ պահուրտեցաւ ,
չուզեց վտանգի մէջ ձգել մարմինը , ու
ընտրեց նախատալից կեանքը : Ըն առե-
նը մկներէն մէկը թողուց զանոնք ու
եւաւ գնաց տուն որդին կանչեց պատե-
րազմի , որ գայ թշնամեաց դէմ զարմա-
նալի քաջութիւնները ցուցնէ : Ը ուտ
մը եկաւ Լալազիրկը³ , ու շատ չարիք
կը սպառնար գորտերուն . ընկոյզը կի-
սէն բաժնեց ու ծածկեց կռնակն ու
թիկունքը , ու նիզակը ձեռքը վազեց
գորտերուն վրայ , որ սարսափած շուտ
մը լիճը վազեցին ու պահուրտեցան :

Թէ որ կանխատեսն⁴ Լրամազդ չողոր-
մէր , բոլոր գորտանց կորուստը հասեր
էր , անոր համար գլուխը շարժեց ու
այսպէս կանչեց . Ո՛հ ո՛հ , թնչ կը տես-
նեն աչքերս այսօր , որչափ տխրեցուց
զիս աս Լալազիրկը որ այսպէս կը ջարդէ
խեղճ գորտերը : Ղրկեմ Լթենասը
կամ քաջ Լրէսը որ Լալազիրկին նի-
զակը յափշտակէ : Լալազիրկը ըսաւ Լրա-
մազդ . իսկ Լրէս պատասխանեց իրեն .
Վիտցիր , ո՛վ սատուրնեան Լրամազդ ,
որ գորտերուն խմբին ոչ Լթենաս և ոչ
ես Լրէս կրնանք օգնութիւն հասնիլ ,
բայց եթէ դու ալ ամէն աստուածնե-
րով մէկ տեղ գաս . իսկ եթէ որ կ'ուզես
որ քու բարկութիւնդ ալ դադրի , հրա-
մայէ շանթիցդ որ իջնեն ու գորտանց
սատակիչ անգութը այրեն մրկեն , ինչ-
պէս խրկեցիր երբեմն ու այրեցիր Սաւ-
մոնեանը⁵ . դարձեալ քու շանթդ կոր-

սընցուց կատաղի ամբարտաւան հսկա-
ներն ալ որ ամէնքը գիտեն :

Լեց Լրէսը , ու Սատուրնեանը ար-
ձրկեց կատաղութեամբ ու բարկու-
թեամբ վառուած նետերը , նախ որո-
տաց ու երկինքը թնդացուց , ետքը շան-
թովը երկիրս դողացուց : Բայց և ոչ
անանկով յաղթութենէն ետ կեցան
մկները , որ ինչպէս գայլերը⁶ որ ցիր ու
ցան կ'ընեն ոչխարները , այնպէս կը ցը-
րուէին պատերազմող գորտերը , որոնցմէ
շատերը ջուրը ընկան ու փոսերուն մէջ
ծածկուեցան . ամէնքն ալ ջարդուբուրդ
կ'ըլլային , եթէ որ Լրամազդ նորէն իր
զօրութիւնը ու նոր օգնութիւնը չղըր-
կէր : Յանկարծ նոր⁷ ազգ մը ղրկեց որ
գոռոզութեամբ մը վազեցին հասան .
ասոնց գլուխը ուսերնուն վրայ էր , աչ-
քերնին կուրծքերնուն վրայ , ոտուրնին
ու թնակն , քալուածքնին կողմնակի :
Բերաննին պզտի մկրատներով շարուած ,
մարմիննին բոլորովին պինդ ոսկրէ ըլլա-
լով գրեթէ միա չունէին . կռնակնին
կտր և ուսերնուն վրայ փայլուն . ըզունդ
նին սուր կատուի ճանկերու պէս , երկ-
երկու գլուխ ունէին , բայց ձեռք չունէին ,
բերաննին ալ սուրի պէս կը կտրէր . խիստ
հրէշաւոր ազգ մըն էր աս⁸ որ խեչա-
փառ⁹ կ'ըսուի : Ըսոնք սկսան մկանց
պոչերը կըտրըտել , ոտքերն ու ձեռքերն
ու նիզակները թափել . մեծ վախ մը տի-
րեց մկանց բանակին մէջ , ու թողուցին
փախան , մէյմէկդի ցրուեցան : Լրեն
ալ մտաւ ու ծածկեց այն ահաւոր պա-
տերազմը որ մէկ օրուան մէջ սկսաւ ու
լըմընցաւ :

Գաղղիոյ անկերանոցաց թիւն ու նկամոտը :

ՎԱՂԱՂՈՅ մէջ հիւնա 1,133 անկե-
լանոցաց տեսչութիւն կայ , 1,130 թաղի
մէջ բաժնուած : Ըսոնցմէ շատ անկե-
լանոց ունեցողներն են Ս օքլիւզ , Ս ար ,
Տօ-Ուէն , Նորտ , Սէն-է-Ուազ ու

1 Պուչացող գորտ :

2 Ծաղկերը կեցող գորտ :

3 Ուրիշներուն ձեռքէն յափշտակող մուկ :

4 Պեղողներն թագաւոր մ'էր , որ կ'ուզէր առ
տուծոյ տեղ պաշտուիլ . Արամազդ ալ կայծակով
զարկաւ՝ գժովք իջեցուց , կ'ըսեն առասպելք :

Պուշ տիւ Ռօն նահանգները . իսկ քիչ ունեցողները՝ Սէն , Տօթ-Մլթ , Վօրս , Տօթ-Միլէնէ , Տօթ-Սան ու Սարն նահանգները : Սէն նահանգը երկու անկեղանոցաց տեսչութիւն միայն ունի . բայց ասոնցմէ մէկը՝ որ է ըսել Փարիզու նը , այնպէս մեծ է ու եկամուտը այնպէս առատ , ինչպէս նաև մէջի աղքատաց թիւը այնչափ շատ՝ որ կրնանք ըսել թէ Տինգ աղքատանոցի տեղ կը բռնէ :

1800էն մինչև 1844 աղքատաց սընտուկին յայտնապէս ընծայ տրուած ու կտակով թողուած ստակը 122 միլիոն ֆրանքի կը հասնէր , զուրս թողուլ առանձին ու մանր մունր տրուած ողորմութիւնները : Ինկեղանոցաց ու Տիւրա նոցներուն շահի դրած բաներուն գինը 500 միլիոնի կը հասնի . ասոնցմէ զատ շատ մը տարեկան եկամուտ առնելիքներ ունին առանձնական մարդիկներէն . շատ մը գլուխ՝ Վիտթեան լեառն ըսուած տեղերուն վրայ պառկեցուցած , թաղերէն ժողովուած նպաստներ , տեսարաններու վրայ ունեցած աղքատաց իրաւունքը , աղքատանոցներու և Տիւրա նոցաց մէջ եղած աշխատութիւններէն եկած ստակը , և այլն : Ուստի բոլոր Վաղղիոյ մէջ եղած Տիւրանոցներու ու անկեղանոցներու տարեկան եկամուտն է 54 միլիոն , 116,660 ֆրանք :

Եւս անկեղանոցաց տեսչութիւններուն մէջէն շատ եկամուտ ունեցողներն են , Փարիզուներ՝ որ տարին 12 միլիոն 690,823 ֆրանք մուտք ունի . Իոնինը՝ 2 միլիոն 179,990 ֆր . Ռուանինը՝ 1 միլիոն 136,908 ֆր . Սարսէյլինը՝ 1 միլիոն 69,257 ֆր . և այլն և այլն :

Աղքատաց պարէնին համար գացած ծախքն է 22 միլ . 191,141 ֆր : Վիտթեան բան մըն է որ այս ծախքիս 7էն 3^ը ցորենի ու հացի համար գացած է :

Աղքատանոցներու ու Տիւրանոցներու մէջի եղած անկողիններուն թիւը 126,142^ի կը հասնի : Սէն նահանգը միայն 15,353 անկողին ունի : Հիւանդանոցներու մէջի եղած հիւանդաց թիւը 1847էն , որ կրնայ միջին տարի մը

սեպուիլ , 486,083 էր . Տիւրանոցները 77,033 հոգի ընդունեցան . ու 12,087 հոգի իբրև խենթ՝ յիմարանոցները դրուեցան : Ուստի ո՛ր և իցէ կերպով ապաստանարան գտնող անձանց թիւը բոլորը մէկտեղ 575,223 հոգի եղած էր :

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Գումէշ :

Եւս ու գումէշը աւելի քիչ կը նմանին մէկմէկու կ'ըսէ Պիւֆոն բնապատումը , քան թէ էշը ձիուն : Գումէշին բնաւորութիւնը աւելի դաժան և աւելի վայրենի է քան եղինը , աւելի զբոսարաւ կը հնազանդի , և աւելի կատաղի է ու ստէպ յանկարծական կը բռնէ . բոլոր իրեն մարմնոյն ձեւերը կոպիտ ու տգեղ են : Կերպարանքը անախորժ է , նայուածքը կատաղի միանգամայն նաև ապուշ , վիզը ասդիս անդին կը շարժէ , և զրեթէ գլուխը միշտ դէպ 'ի գետին կախած է , ձայնը ահաւի և ցլուն ձայնէն աւելի զօրաւոր է : Սարմնոյն անդամները նիհար են և պոչն ալ լերկ , տեսքը մթազոյն , կերպարանքը սևագոյն , ինչպէս մորթն ու կաշին . գլխաւորաբար եզէն կաշին սևութեամբ կը տարբերի որն որ բրդին տակէն դիւրաւ կը տեսնուի , շատ լերկ ըլլալուն : Եւելի թանձրամարմին ու աւելի կարճ է քան զեղը , սրունքները աւելի բարձր , գլուխը համեմատաբար շատ աւելի պզտի , եղջիւրները շատ կլոր չեն , սև ու քիչ մը տափկած . ճակտին վրայ ալ թանձր խոպոպիք կը բուսնի . նաև կաշին ալ աւելի կարծր ու աւելի թանձր է քան եղինը . միսը սև ու կաշի պէս պինդ ըլլալով ոչ միայն ուտելու անախորժ կու գայ , այլ նաև անտանելի հոտ մըն ալ ունի . մատակ գումէշին կաթն ալ կուլան կաթին պէս աղէկ չէ :

Գումէշը բոլոր աշխարհք տարա-